

**TARBIJAKAITSE JA
TEHNILISE JÄRELEVALVE
AMET**

Kalle Laanet
Justiitsministeerium
info@just.ee
Suur-Ameerika 1
10122, Tallinn

Teie 02.01.2024 nr 8-3/11-1

Meie 06.02.2024 nr 2-2/24/0001/0150

Arvamus väljatöötamiskavatsusele autoriõiguse seaduse muutmiseks

Austatud justiitsminister

Täname võimaluse eest avaldada arvamust väljatöötamiskavatsusele (VTK) autoriõiguse seaduse (AutÕS) muutmiseks. Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet (TTJA) soovib esitada oma arvamuse ja tähelepanekud seoses VTK-s kavandatava juurdepääsu piiramisega autoriõigusi rikkuvatele veebilehtedele (VTK p 2).

1. Valitud meetme proportsionaalsus

Toetame üldiselt VTK eesmärki tagada efektiivne autoriõiguste ning sellega kaasnevate õiguste kaitse. Küll aga leiame, et valitud meetme proportsionaalsus vajab täiendavat analüüsi. VTK-s kirjeldatakse sobiva meetmena DNS- ja IP-põhist veebilehe blokeerimist, millisel juhul internetiteenuse pakkujad piiravad ettekirjutuse alusel Eesti territooriumil kasutajate ligipääsu võrgukeskkonnale, kus õigusrikkumine on toime pandud.

DNS- ja IP-põhisel veebilehe blokeerimisel piiratakse Eesti territooriumil juurdepääs kogu veebilehele. Kusjuures autoriõigusi ning nendega kaasnevaid õigusi rikkuv sisu veebilehel ei pruugi tingimata moodustada märkimisväärset osa kogu veebilehe sisust. Kirjeldatud meetme rakendamine võib seega tähendada ka suuremas osas õiguspärasele sisule juurdepääsu blokeerimist. See omakorda omab olulist riivet sõna- ja väljendusvabadusele, veebilehe külastajate internetivabadusele ja teabe saamise õigusele. Leiame, et eesmärgi saavutamiseks tasuks teha võimalikuks ka alternatiivsete ning vähem riivavate meetmete võtmine, millisel juhul kohustatakse eemaldama konkreetne autoriõigusi rikkuv sisu.

Veebilehele ligipääsu piiramine on varasemalt meetmena reguleeritud näiteks toote nõuetele vastavuse seaduses (§ 56²), tarbijakaitse seaduses (§ 62²) ja infoühiskonna teenuse seaduses (§ 13¹). Kõigi nende näidete puhul on ebaseadusliku sisu piiramiseks alternatiivselt loodud ka väiksemat riivet omavad meetmed, mis jätavad pädevale asutusele võimaluse kõiki asjaolusid hinnates otsustada kõige proportsionaalsema (sh sobivama, vajalikuma, mõõdukama) abinõu kasuks.

Peame oluliseks, et autoriõiguste kaitse oleks tagatud, kuid seda tehtaks teisi osapooli võimalikult vähe riivaval viisil. Võttes arvesse, et autoriõigusi rikkuvat sisu võib lisaks piraatluseks loodud veebilehtedele esineda ka näiteks veebiplatvormidel, mille muu sisu on õiguspärane, võib olla võimalik infoühiskonna teenuse osutajaga tõhusalt ühendust saada ning saavutada eesmärk (ehk rikkumise lõpetamine) ilma veebilehe blokeerimiseta. Seega, kui esineb võimalus saada autoriõigusi rikkuv sisu veebilehelt eemaldatud nii, et säilib ligipääs ülejäänud veebilehe õiguspärasele sisule ning kõiki asjaolusid hinnates ei ole põhjendatud veebilehe täielik blokeerimine, tuleks sellist vähem riivavat meetet täielikule piiramisele eelistada. TTJA hinnangul ühtlasi sobivaima meetme valik, võttes arvesse seatud eesmärki, oma olemuselt ka täna kehtivate õigusnormidega mis reguleerivad veebilehele ligipääsu piiramist. Ühtlasi tagaks veebilehelt konkreetse sisu eemaldamine ka autoriõiguste tõhusama kaitse õiguste omajale, kuna sellisel viisil ei oleks õigusvastane sisu kättesaadav näiteks piiriüleselt ega tehniliste lahenduste teel.

Lisaks tasub arvestada, et digiteenuste määrus (DSA), mis jõustub täies osas 17.02.2024, loob soodsamad tingimused ka piiriülesteks menetlusteks ning ebaseadusliku sisu eemaldamiseks. Näiteks tekib kõigil vahendusteenuse osutajatel, kes pakuvad oma teenuseid Euroopa Liidu teenusesaajatele, kohustus määrata ühtne kontaktpunkt, mis võimaldab nendega otse ja kiiresti suhelda (DSA art 12). Lisaks tekib vahendusteenuse osutajatel kohustus reageerida liikmesriigi asjakohaste asutuste korraldustele ebaseadusliku sisuelemendi suhtes meetmete võtmiseks (DSA art 9). DSA regulatsioon peaks seega hõlbustama ka piiriüleste veebimajutajate puhul ebaseadusliku sisu osas alternatiivsete meetmete kasutamise võimalikkust.

Seega leiame, et VTK-s kirjeldatud meede, millega blokeeritaks ligipääs kogu veebilehele, ei pruugi olla eesmärgi saavutamiseks proportsionaalseim ning teeme ettepaneku kaaluda ka teisi võimalikke meetmeid probleemi lahendamiseks.

2. Kontaktpunkt

Nagu eelmises punktis välja toodud, DSA jõustumisel peaks kontaktpunkti seadmise kohustuslikkus (DSA art 12) hõlbustama veebimajutajatega või -platvormidega ühenduse saamist ning rikkumise olemasolust teavitamist. Ühtlasi kohustab DSA teabe talletajaid looma ebaseaduslikust sisust teavitamise funktsiooni (DSA art 16) ja veebiplatvormide looma kaebuste esitamise süsteemi (DSA art 20), mis tagab paremad võimalused ka õiguste omaja või tema esindaja poolseks ebaseaduslikust sisust teavitamiseks ja nende osas meetmete võtmiseks. Samas esineb siiski oht, et kõik vahendusteenuse osutajad ei järgi muu hulgas DSA regulatsiooni ning nendega ühenduse saamine võib osutuda keeruliseks või lausa võimatuks. VTK punktis 2.2 on kirjeldatud, et enne ettekirjutuse tegemist peaks õiguste omajal või tema esindajal olema kohustus õiguste rikkuja poole pöörduda ning paluda õiguse rikkumise lõpetamist. Leiame, et õiguste rikkuja eelnev teavitamine on oluline eeldus, kuid seaduseelnõu koostamisel tuleks tagada autoriõiguste kaitse ka juhuks, kui õiguste rikkuja ei ole avaldanud oma kontaktandmeid ega teinud muul viisil temaga kontakteerumist võimalikuks.

3. Tähtaeg otsuse tegemiseks

VTK punktis 2.2 on kirjeldatud, et õiguste omaja või tema esindaja avalduse läbivaatamiseks, sellele õigusliku hinnangu andmiseks ning ettekirjutuse tegemiseks peaks olema tähtaeg näiteks

10 tööpäeva. Avalduses esitatud autoriõigusega kaitstud sisu, mille osas meetmete võtmist taotletakse, võib olla mahukas ning sellega tutvumine ajakulukas. Ühtlasi ei piisa otsuse tegemiseks üksnes teose sisuga tutvumisest ja teosele autoriõiguse olemasolu tõendavate dokumentide kontrollimisest, vaid hinnata tuleb ka asjaolu, kas teose kasutamine autori nõusolekuta võib olla lubatud muul alusel (nt AutÕS §-d 18¹-25¹). Kuivõrd tegu on piirava meetme rakendamise otsusega, siis on eriti oluline, et see oleks põhjalikult analüüsitud ja põhjendatud. Leiame, et avalduste läbivaatamisele kuluv aeg ja hinnangu andmise keerukus võib olla avaldusest lähtuvalt individuaalne, mistõttu teeme ettepaneku, et regulatsioon oleks otsuste tegemise kohustusliku aja osas paindlikum.

4. Ärakuulamine enne haldusakti andmist

VTK punktis 2.2 kirjeldatakse, et pädev asutus otsustab õiguste omaja või tema esindaja poolt avalduses esitatud informatsiooni põhjal veebilehe kättesaadavuse piiramiseks ettekirjutuse tegemise. Seega nähtub VTK-s kirjeldatust, et ettekirjutus tehtaks ilma menetlusosalist ära kuulamata. Enne ettekirjutuse tegemist tuleb haldusmenetluse seaduse (HMS) § 40 lg 1 kohaselt anda isikule võimalus esitada oma arvamus ja vastuväited (v.a. juhul, kui esineb HMS § 40 lg 3 alus). VTK-s kirjeldatud regulatsiooni puhul oleks oluline, et menetlusreeglite selguse ja läbipaistvuse tagamiseks toodaks seletuskirjas täpsemalt välja, miks leitakse, et haldusakti võiks autoriõiguste rikkumise puhul anda ilma menetlusosalist ära kuulamata.

5. Mõjude analüüs ja võimekuse tagamine

VTK-s nähakse TTJA-le ette ülesanne õiguste omajate ja nende esindajate avaldusi menetleda, internetiteenuse pakkujatele ettekirjutusi teha ning vajadusel sunniraha rakendada. Kuivõrd TTJA-le planeeritud ülesanded on avalduste põhised, siis sõltub tulenevatest kohustustest tingitud töömahu suurenemine otseselt esitatud avalduste mahust. VTK-s viidatud EUIPO tellitud uuringu „Online Copyright Infringement in EU 2023“¹ kohaselt külastatakse piraatlusele suunatud veebiplatvorme Eesti territooriumil ühe internetikasutaja kohta rohkem, kui mujal Euroopas. Kuivõrd Eesti territooriumil on eelnevale tuginedes autoriõigusi rikkuva sisuga veebilehtede levik ning populaarsus suur, on tõenäoline, et TTJA-le esitatavate avalduste hulk kujuneb samuti suureks. See omakorda suurendaks oluliselt töömahtu ning TTJA-le kaasneks vajadus täiendavate ressursside järele, tagamaks vajalik võimekus efektiivselt reageerida autoriõiguste kaitseks. Esialgsel hinnangul võib lisanduvate ülesannetega kaasnev tingida vajaduse kahe täiendava ametikoha loomiseks. Täpsemat ressursivajadust on võimalik hinnata siis, kui on selgunud, milline on lõplik õiguslik regulatsioon.

Eelnevale tuginedes teeme ettepaneku eelnõu seletuskirjas käsitleda seadusest tulenevate muudatuste mõjusid põhjalikus analüüsis, arvestades potentsiaalselt laekuvate avalduste mahtu ning nendega kaasnevaid ülesandeid.

Kokkuvõtlikult toetab TTJA VTK eesmäärke autoriõiguste ning nendega kaasnevate õiguste kaitsmisel, kuid palub seaduseelnõu väljatöötamisel võtta arvesse TTJA seisukohti ja ettepanekuid.

---

¹ EUIPO „Online Copyright Infringement in EU 2023“, lk 36. Kättesaadav internetis: <https://www.euipo.europa.eu/en/publications/online-copyright-infringement-in-eu-2023>

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Kristi Talving
peadirektor

Grete Leesmann
6672084 Grete.Leesmann@ttja.ee